

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 174/07-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. júla 2007 predbežne prerokoval sťažnosť RNDr. P. B., B., a J. Š., B., zastúpených advokátmi JUDr. D. I. a JUDr. P. F., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na nestranný a nezávislý súd zriadený zákonom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Špeciálneho súdu v Pezinku v trestnej veci vedenej pod sp. zn. PK - 2 Tš 2/2005 v súvislosti s rozhodovaním o námietke zaujatosti z 15. decembra 2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť RNDr. P. B., a J. Š. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. februára 2007 doručená sťažnosť RNDr. P. B., B. (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“), a J. Š., B. (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“; spolu ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátmi JUDr. D. I. a JUDr. P. F., B., v ktorej namietajú porušenie svojho základného práva nebyť

odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na nestranný a nezávislý súd zriadený zákonom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Špeciálneho súdu v Pezinku (ďalej len „špeciálny súd“) v trestnej veci vedenej pod sp. zn. PK - 2 Tš 2/2005 v súvislosti s rozhodovaním o ich námietke zaujatosti z 15. decembra 2006. Svoju sťažnosť sťažovatelia doplnili podaním z 1. júna 2007.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že 15. decembra 2006 na hlavnom pojednávaní v trestnej veci proti sťažovateľovi v 1. rade pre trestný čin prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160a ods. 1 a 2 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) a proti sťažovateľovi v 2. rade pre trestný čin prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160a ods. 1 a 2 v spojení s § 10 ods. 1 písm. c) Trestného zákona, ktorá je vedená špeciálnym súdom pod sp. zn. PK - 2 Tš 2/2005, bola sťažovateľmi vznesená námietka zaujatosti proti sudcom, ktorí sú členmi senátu špeciálneho súdu rozhodujúceho v ich veci.

Sťažovatelia uviedli, že námietku zaujatosti podali podľa § 30 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný poriadok“) „... z dôvodu, že pochybujeme o nestrannosti týchto sudcov pre pomer k prejednávanej veci“.

V rámci argumentácie týkajúcej sa pochybností o nestrannosti sudcov v tejto trestnej veci sťažovatelia poukázali na dôvodovú správu k návrhu zákona o zrušení špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý bol podpredsedom vlády Slovenskej republiky a ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky predložený do medzirezortného pripomienkového konania 22. novembra 2006. Podľa tejto argumentácie:

a) špeciálny súd je „mimoriadnym súdom“, ktorý nemá žiadne opodstatnenie v demokratickom a právnom štáte, a bol zriadený predchádzajúcou politickou mocou, ktorá „*nominovala na funkcie sudcov Špeciálneho súdu osoby, ktoré mali rozhodovať podľa vôle a ideológie vládnucich politických strán*“,

b) existencia špeciálneho súdu nie je v súlade s ústavnoprávnym rámcom Slovenskej republiky, je v rozpore so slovenským právnym poriadkom a odporuje zásadám, ktoré sú základom právnych poriadkov európskych krajín (aj v rozpore so základnými zásadami nezávislého súdnictva),

c) sudcovia špeciálneho súdu sa nemôžu pri rozhodovaní v trestnej veci sťažovateľov javiť ako nestranní, pretože pri rozhodovaní môžu byť kvôli ich prepojeniu so zákonodarnou a výkonnou mocou ovplyvnení inými kritériami ako zákonnými, navyše nestrannosť týchto sudcov je podľa sťažovateľov ohrozená aj tým, že štát v osobitnom režime priebežne overuje ich spôsobilosť na výkon funkcie, a tiež tým, že im štát poskytuje v porovnaní s ostatnými sudcami osobitný ekonomický a kariérny status.

Sťažovateľom bolo na hlavnom pojednávaní konanom 15. decembra 2006 oznámené, že špeciálny súd o ich námietke zaujatosti, ktorá nebola vznesená bezodkladne v zmysle § 30 ods. 4 Trestného poriadku, nebude konať v súlade s § 31 ods. 7 Trestného poriadku. Špeciálny súd svoje oznámenie odôvodnil tým, že z námietky sťažovateľov vyplýva „... že o dôvodoch na jej vznesenie sme sa dozvedeli už 22. 11. 2006. Ide navyše o dôvody, ktoré boli zverejnené na internete a boli masívne medializované a všeobecne známe. Navyše podľa Špeciálneho súdu problematika protiústavnosti Špeciálneho súdu je chronicky známa už omnoho dlhšie, ako bol zverejnený spomínaný návrh zákona na zrušenie Špeciálneho súdu“.

Sťažovatelia uviedli, že s týmto odôvodnením oznámenia podľa § 31 ods. 7 Trestného poriadku špeciálneho súdu nesúhlasia, pretože námietku podali asi jeden týždeň po tom, ako sa o jej dôvodoch dozvedeli. Námietku zaujatosti teda vyhotovili v písomnej forme do najbližšieho hlavného pojednávania a skutočnosť, kedy boli jej dôvody zverejnené na internete, prípadne boli medializované, nedokazuje, že sa o nich dozvedeli v okamihu ich prvého zverejnenia.

Sťažovatelia zastávajú názor, že vzhľadom na skutočnosť, že špeciálny súd o ich námietke zaujatosti nekonal, a ani o nej nevydal žiadne rozhodnutie, nemajú žiadnu zákonnú možnosť čerpať opravné prostriedky prípadne iné právne prostriedky v súlade

s § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Podľa sťažovateľov špeciálny súd svojím postupom na hlavnom pojednávaní 15. decembra 2006 v trestnej veci vedenej proti nim pod sp. zn. PK - 2 Tš 2/2005 v rozpore s § 30 ods. 1 Trestného poriadku nekonaním, resp. nerozhodnutím o ich námietke zaujatosti, ktorú vzniesli na tomto hlavnom pojednávaní, porušil ich právo na nestranný a nezávislý súd zriadený zákonom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj ich základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

Sťažovatelia ďalej v odôvodnení sťažnosti poukázali na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a ústavného súdu vo vzťahu k právu na nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru i základnému právu nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

Z opísaného skutkového stavu, predložených dokumentov a aj zo spomínanej judikatúry podľa nich vyplýva, že „... obsahom vznesenej námietky zaujatosti boli také skutočnosti týkajúce sa sudcov senátu Špeciálneho súdu, ktoré oprávnene vyvolávajú dôvodnú obavu z nedostatku ich nestrannosti pri rozhodovaní...“ v ich trestnej veci.

Špeciálny súd pri rozhodovaní o ich námietke zaujatosti vyslovil záver, že táto nebola vznesená bezodkladne. Tento spôsob vysporiadania sa s ich námietkou podľa sťažovateľov len „... potvrdzuje existenciu dôvodnej obavy z nedostatku nestrannosti všetkých členov tohto senátu pri rozhodovaní v trestnej veci“.

Výklad pojmu „bezodkladne“, ktorý v tomto prípade použil špeciálny súd je podľa sťažovateľov „... reštriktívny v takej miere, že zasiahol do samej podstaty nášho práva na nestranný súd“. Sťažovatelia preto spôsob, akým špeciálny súd vyložil príslušné zákonné ustanovenia, hodnotia ako „... formalistický, dôsledkom čoho sa ochrana nášho práva na nestranný a nezávislý súd zriadený zákonom stala neúčinnou a iluzórnou“.

Podľa sťažovateľov dôsledkom uvedeného nekonania špeciálneho súdu o ich námietke zaujatosti je to, že v ich trestnej veci „... budú rozhodovať sudcovia, ktorí nevyhovujú zárukám obsiahnutým v pojme neustranný a nezávislý súd zriadený zákonom, tak, ako sú definované v judikatúre Súdu (ESLP, pozn.) a Ústavného súdu SR“.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovatelia vo svojej sťažnosti navrhli ústavnému súdu, aby nálezom takto rozhodol:

„a) Základné právo RNDr. P. B. a J. Š. domáhať sa svojho práva na neustrannom a nezávislom súde zriadenom zákonom podľa článku 6 ods. 1, prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa článku 48 ods. 1, prvej vety Ústavy Slovenskej republiky, nekonaním Špeciálneho súdu v Pezinku o námietke zaujatosti z 15. 12. 2006 na hlavnom pojednávaní v trestnej veci vedenej pod sp. zn. PK - 2 Tš/2/2005 porušené bolo.

b) Vracia Špeciálnemu súdu v Pezinku trestnú vec vedenú pod sp. zn. PK - 2 Tš/2/2005 na ďalšie konanie.

c) Priznáva RNDr. P. B. a J. Š. primerané finančné zadosťučinenie v sume 200.000,- Sk (slovom dvestotisíc slovenských korún) každému, ktoré je Špeciálny súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

d) Ukladá Špeciálnemu súdu povinnosť nahradiť trovy právneho zastúpenia na spoločný účet advokátov, ktorí zastupujú navrhovateľa v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky, do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistil, že jej predmetom je namietané porušenie základného práva sťažovateľov nebyť odňať zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a ich práva na nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom podľa

čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom špeciálneho súdu v trestnej veci vedenej pod sp. zn. PK – 2 Tš 2/2005, ktorá dosiaľ nebola právoplatne skončená. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov malo dôjsť v súvislosti s nerozhodnutím senátu špeciálneho súdu v predmetnej trestnej veci o ich námietke zaujatosti vznesenej na pojednávaní konanom 15. decembra 2006.

Podľa § 254 ods. 1 Trestného poriadku ak nerozhodne odvolací súd podľa § 253, preskúma zákonnosť a odôvodnenosť všetkých výrokov rozsudku, proti ktorým môže odvolateľ podať odvolanie i správnosť postupu konania, ktoré predchádzalo rozsudku prihliadajúc pritom i na vady, ktoré neboli odvolaním vytýkané. V tomto ustanovení je zakotvený, tzv. revízny princíp, ktorého uplatnenie v praxi v podstate znamená, že odvolací súd musí preskúmať napadnutý rozsudok z hľadiska, či zodpovedá príslušným zákonným ustanoveniam o rozsudku, a súčasne musí preskúmať správnosť doterajšieho konania od začatia trestného stíhania do vydania napadnutého rozsudku.

Opravné prostriedky sú účinnými prostriedkami nápravy, ktoré umožňujú účastníkom súdneho konania namietat' závažné procesné pochybenia súdu, a tým sa domáhať ochrany ich porušených základných práv zaručených v čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj práv v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedeného vyplýva, že sú to predovšetkým všeobecné súdy, ktoré na základe účinných právnych prostriedkov nápravy dostupných sťažovateľom (ako obžalovaným) sú oprávnené poskytovať ochranu základným procesným právam účastníkov súdneho konania, a prípadne až následne ústavný súd v konaní o ústavných sťažnostiach (mutatis mutandis II. ÚS 78/02).

Podľa platnej právnej úpravy nápravu závažných procesných pochybení v konaniach pred všeobecnými súdmi (predstavujúcich porušenie základných práv účastníkov konania zaručených v čl. 46 a nasl. ústavy) je možné doceliť podaním riadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa, čo sťažovatelia aj využili. O opravnom prostriedku dosiaľ nebolo rozhodnuté.

Sťažovatelia teda majú k dispozícii účinný prostriedok právnej nápravy svojich základných práv, porušenie ktorých v sťažnosti namietajú, preto ústavný súd v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ich sťažnosť odmietol už na jej predbežnom prerokovaní pre nedostatok svojej právomoci.

Navyše ústavný súd poukazuje, že podľa § 566 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok účinný od 1. januára 2006 (ďalej len „Trestný poriadok účinný od 1. januára 2006“) dovolanie podľa tohto zákona možno podať len proti rozhodnutiam, ktoré nadobudli právoplatnosť po nadobudnutí účinnosti tohto zákona.

Podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 dovolanie možno podať, ak vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania.

Špeciálny súd vo veci sťažovateľov rozhodol rozsudkom z 30. januára 2007. Z tejto skutočnosti vyplýva, že v prípade, ak sa sťažovatelia domnievajú, že v ich veci rozhodoval vylúčený sudca, majú právo podľa Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 podať z tohto dôvodu (po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia v ich veci) dovolanie proti rozhodnutiu súdu druhého stupňa.

Záverom ústavný súd vo vzťahu k vecnej argumentácii sťažovateľov uvedenej v sťažnosti poznamenáva, že súčasťou právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy je aj princíp prezumpcie ústavnosti, podľa ktorého platný a účinný právny predpis platí až do vydania opačného rozhodnutia ústavného súdu v konaní o súlade podľa čl. 125 ústavy. Ústavný súd preto v konaní o sťažnosti sťažovateľov podľa čl. 127 ústavy nemôže rozhodovať o súlade ustanovení zákona č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s ústavou.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júla 2007